

# Sådan gør jeg når jeg fotograferer fisk!

**Tekst og billeder: Alf Persson**

**Dansk oversættelse: Per Kyllesbech Petersen**

Dette er ikke tænkt som en beskrivelse af hvordan man gør når man vil fotografere akvariefisk, men kun en beskrivelse af hvordan jeg gør. Artiklen er derfor ikke en "facitliste" over hvordan man gør; men hvis du finder nogen gode idéer i artiklen, så prøv dem bare af!



## Akvariet

Jo, jeg har et (eller hvis jeg skal være ærlig, to) fotoakvarier!

Anledningen til dette er at vi ikke har mulighed for at indrette alle vore akvarier på en sådan måde at de egner sig til at fotografere fisk i; vi foretrækker at indrette akvarierne så fiskene trives og leger.

Mine fotoakvarier er 36 cm brede, 45 cm dybe og 20 cm høje (vor "standard" for 2 akvarier pr. hylde), og de rummer ca. 25 liter vand. 10 cm fra forkanten har jeg indsat glaslister så jeg kan indsætte en glasrude til at skille akvariet af med. Fisken som skal fotograferes sætter jeg ned i den forreste del, og i den bagerste del har jeg de planter som udgør baggrunden. På bunden har jeg sort,

groft grus, som ikke reflekterer. Den første slags sort grus jeg fik fat i lyste som en stjernehimmel når jeg brugte blitz, og det var ikke lige den effekt jeg var ude efter.

## **Filtrering og rengøring**

Et af mine største problemer har altid været at få vandet fri for forurening og svævestøv o.lign., og jeg har testet mange forskellige slags filtre.

Selv den mindste forurening kan ses på billederne!

Tidligere havde jeg et Eheim 2211 udvendigt filter (som giver ca. 300 liter i timen) til hvert akvarie, og det slog endda ikke rigtig til.

Jeg tester fortsat forskellige slags filtre, og for tiden bruger jeg et diatomfilter for at fjerne så mange småpartikler som muligt, og det fungerer ganske godt. Jeg har også prøvet at anvende bundfilter, men hvis man har en fisk som er meget aktiv, så river den tit en del af de partikler som samles i bundmaterialet op, og det ønsker jeg ikke.

Inden jeg begynder at fotografere, pudser jeg forruden både på indersiden og på ydersiden.

Indersiden forsøger jeg at rengøre dagen før en fotografering, for at filtret kan få en chance for at opsuge de partikler jeg derved frigør.

Til indersiden af glasset bruger jeg en "makeup svamp", fordi filtrevat og lignende efterlader

"tråde" i akvariet. På ydersiden bruger jeg et godt vinduespudsemiddel og en blød bomuldsklud.

Der findes nok ikke noget mere ærgerligt end at have fået et godt billede, og der så er urenheder på glasset. Har man været ude for dette gentagne gange, så bliver man mere nøjeregnende med rengøringen af glasset.

## **Belysning**

For planternes skyld har jeg en "almindelig" lysstofrørsbelysning på 30 watt som strækker sig over begge mine fotoakvarier. Samme belysning flytter jeg frem når jeg skal fotografere således at jeg får et godt lys så jeg kan se at stille skarpt.

For at få tilstrækkelig meget lys på billederne, bruger jeg to eller tre blitze.

Jeg har også prøvet at belyse ved hjælp af glødelamper, men endte med lysstofrørene da det blev for varmt i akvarierne.

I begyndelsen anvendte jeg kun én blitz, men kom frem til at man let fik slagskygger under fiskene med denne lyssætning. Jeg anskaffede derfor yderligere en blitz, og placerede også denne foran.

Dette hjalp mod slagskyggerne, men nu blev baggrunden for mørk i forhold til fisken. Ved hjælp af yderligere en blitz blev forskellen mindre.

Placeringen af blitzene varierer en del.

Jeg placerer oftest to blitze foran (skråt oppefra, fremad) og oftest også en blitz skråt bagfra (pegende lidt fremad), for at oplyse baggrunden.

Jeg havde længe et problem med noget jeg kaldte "Amietisyndromet", fordi det blev meget tydeligt da jeg forsøgte at tage billeder af *Fundulopanchax amieti*. Det ytrede sig ved at nogle blå, grønne eller turkise nuancer blev helt forkerte (alt fra grønligt til rødbrunt), mens andre farver blev helt rigtige (se billedeksemplerne). Jeg fik samme problem med en del andre fisk, f.eks. *Nothobranchius cyaneus*, *Aphyosemion spec.* "Oyo, RPC 91/8" med flere, men jeg blev først opmærksom på det på *Fp. amieti*, fordi det var så tydeligt på den.

Takket være en del forskellige tips fandt jeg en løsning på problemet. Ved at belyse fisken med en håndlampe fra forskellige vinkler, kunne jeg få alt fra den forkerte farve til den rigtige, alt beroende på i hvilken vinkel lyset faldt på ryggen.

Ved at flytte lidt rundt på blitzene (en blitz oppefra og en fremad) så forsvandt problemet med de forkerte farver.



*Billedeksempel på forskellige farver ved forskellig belysning.*

Det har taget mig lang tid at finde på en måde at få blitzene til at blive siddende hvor de skal, samtidigt med at det skal være enkelt at flytte dem. At jeg desuden har 2 fotoakvarier gør jo ikke sagen lettere.

Efter diverse forsøg er jeg kommet frem til at Manfrottos ”magiske arm” fungerer godt til mig når det drejer sig om at placere blitzene. For at kunne flytte blitzene mellem begge akvarier, har jeg sat den ”magiske arm” på en skinne (som egentlig er beregnet til en skydedør), og på den måde kan jeg flytte blitzene uhindret mellem akvarierne. Dette kan ses på billedet af mine fotoakvarier ovenfor.

## **Film eller Digitalt**

Et spørgsmål som man meget hurtigt støder på når man taler om at fotografere fisk, er hvilken slags film man skal anvende, eller om man skal anvende et digitalkamera.

Eftersom et af mine formål med at fotografere fisk altid har været at kunne vise billederne for dem som er interesserede, forsvandt muligheden for at anvende negativ film (for at lave papirbilleder til at sætte i album) direkte. Tilbage er så at anvende diasfilm eller digitalkamera.

Jeg har længe anvendt et traditionelt spejlreflekskamera, men jeg syntes det var besværligt at skulle vente på resultatet til man fik filmen fremkaldt. Jeg husker specielt et tilfælde hvor jeg havde brugt stort set hele weekenden på at fotografere fisk (sikkert 15-20 forskellige arter/stammer), og jeg var ganske fornøjet med mig selv da jeg afleverede de 7 film til fremkaldelse. Lige så fornøjet var jeg dog ikke da jeg så resultatet, fordi det viste sig at jeg uforvarende havde fået ændret indstillingerne på blitz, så næsten alle billederne blev for mørke. Af de 7 ruller som jeg afleverede, fik jeg 2 anvendelige (nåja, i hvert fald næsten) billeder!

Dette gjorde at jeg fortsatte med at teste forskellige digitalkameraer, med varierende resultat. Det første digitalkamera jeg købte, var et Nikon Coolpix 900, og det var udmærket til at tage almindelige fotos. Jeg syntes dog ikke det var godt at tage fiskebilleder med. Jeg prøvede også et Nikon Coolpix 950, men heller ikke det fungerede på den måde som jeg gerne ville. At man kun kunne anvende den indbyggede blitz syntes jeg var en stor begrænsning.

Da Canon frigav sit G2 kamera købte jeg det, og nu gik det lidt bedre. Nu var der mulighed for at anvende ekstern blitz. Kameraets autofokus var dog alt for langsom, så jeg brugte derfor udelukkende manuel fokus; men det var heller ikke optimalt. Når jeg fotograferede de større Malawicichlinder fungerede det nogenlunde, men når jeg skulle fotografere killies, brugte jeg stadig det gamle systemkamera. Nu havde jeg dog mulighed for at anvende samme blitz, fordi det var et Canon systemkamera jeg havde.

Naturligvis kikkede jeg også på de digitale systemkameraer, som var på markedet, måske fremfor alt på Canon EOS D30. Jeg syntes dog at det var rigelig mange penge og for lav opløsning.

Da så Canon EOS D60 kom, var jeg ligesom tvunget til at teste om det fungerede lige godt som mit almindelige EOS. Eftersom min almindelige makrooptik passede, var det kun at gå i gang med at teste; og nu følte det godt. Jeg havde samme ”følelse” som da jeg anvendte mit almindelige systemkamera, men jeg havde fordelene ved at kunne se resultatet med det samme. Det var ”kun” at betale alle de tusindlapper som kameraet kostede, for nu var der ingen vej tilbage.

I dag bruger jeg kun mit digitale systemkamera når jeg fotograferer fisk (og det meste andet også).

## Mere om teknik

### Kamera:

Som jeg allerede har sagt, bruger jeg i dag næsten udelukkende mit digitale systemkamera Canon EOS D60.

### Objektiv:

Mit favoritobjektiv til fiskefotografering er et 100 mm makroobjektiv, med lysstyrke 2,8. Dog får jeg så lidt dybdeskarphed på blænde 2,8 at det oftest ikke er brugbart; jeg bruger derfor mest blænde 8 eller 11.

At det lige er 100 mm makroen der er blevet mit favoritobjektiv skyldes ikke mindst, at man ikke behøver at være så tæt på fisken, som man skal være med et 50 mm objektiv, så på den måde skræmmer jeg ikke så let fiskene. Er det små fisk som skal fotograferes må man tit gå ret tæt på, mens man med store fisk kan trække sig lidt længere tilbage.

At mit kamera har en "brændviddeforlænger" på 1,6 hjælper jo til, når man skal fotograferer små fisk. Mit 100 mm objektiv modsvarer egentlig et 160 mm objektiv når det sidder på min D60. Jeg forsøger for det meste at få fisken at fylde så stor del af billedet som muligt, uden at jeg dog kommer til at misse en finnestråle eller andet.

### Lyssætning:

For at kunne anvende blænde 8 eller 11 skal der bruges meget lys!

Hvis man derudover vil undgå slagskygger og andet "utøj", skal der desuden være flere lyskilder. Det er ikke nok med en enkelt kraftig blitz, for så bliver fisken ujævnt belyst. Det lærte jeg på den hårde måde...

For tiden bruger jeg 3 stk. Canon 550EX blitze, og de styres trådløst via en sender i kameraet. Alle 3 blitze sidder på samme skinne, for at det skal være enkelt at flytte dem mellem mine to fotoakvarier.

### Stativ:

Jeg har prøvet at anvende forskellige typer stativ, og det der fungerede bedst var en etbenet variant. Det endte dog med at dette røg ind i skabet igen, og nu kører jeg helt uden stativ.

Dog har jeg en ganske god kontorstol med hjul på, så jeg lettere kan flytte mig foran akvarierne.

### Autofokus:

Gerne og oftest! Dog er det ikke altid at kameraet kan følge med, og så bliver man en gang imellem nødt til at gå over til manuel fokus. For at autofokusen skal klare det hele nogenlunde godt, kræves det at man har temmelig meget lys, samt at man har et ganske godt kamera. Har man ikke disse to forudsætninger i orden, er det bedre at satse på manuel fokus fra starten.

### Filformat:

Alle mine fiskebilleder tages med filformatet RAW. Dette er et råformat, som egentlig bare overfører det, kameraet "ser" til en fil på hukommelseskortet. Med dette filformat kan jeg i efterbehandlingen (på computeren) ændre en hel del indstillinger, som f.eks. farvetemperatur, exponeringskompensation, kontrast, skarphed og en hel del andet. I computeren konverterer jeg bagefter billederne til JPG, for let kunne vise dem, og i en del tilfælde til TIF for at de skal kunne trykkes i for eksempel Killi Bladet.

For at få så skarpe og kornfrie billeder som muligt, kører jeg på lavest mulige lysfølsomhed; i mit tilfælde svarende 100 ASA.

## Tips & Tricks

Alle som har prøvet at fotografere fisk (eller en hvilken som helst anden beskæftigelse) lærer sig en del knep under vejs. Her kommer nogen af "mine" knep. Nogen er jeg nok kommet på selv, mens andre er "stjålet" fra nogen som opdagede det før mig.

Hvorfor genopfinde hjulet, det fungerer jo godt som det er, eller ...

Da jeg begyndte at fotografere fisk for alvor, fik jeg ganske mange billeder, hvor man kunne se mine hænder eller fingre som reflekser i glasset. Dette løstes ved at jeg sætte en sort, mat papskive på den yderste del af objektivet. Naturligtvis blev det ikke helt rigtigt ved første forsøg, men nu bruger jeg sort dekorkarton i A4 størrelse. Efter at have skåret et hul i midten til objektivet, har jeg klippet det til størrelsen, så kartonstykket dækker det det skal, men ikke mere.

Når man taler om reflekser i glasset, så har jeg fået mange billeder "spoleret" af at der er reflekser i glasset, både fra blitze, andre akvarier og fra vinduer. Efter et par forsøg har jeg nu mørke rullegardiner som jeg kan trække for både vinduer og akvarier. Reflekser fra blitzene må man løses ved at placere dem så man undgår reflekser så meget som muligt. Endnu er det ikke lykkedes mig at løse det helt, men i dag er det et ganske lille problem.

Ind imellem har man ikke givet sig tid til at tænke sig godt nok om inden man giver sig til at fotografere, og når man så bagefter ser på resultatet, ser man nogen underlige rande eller "pletter" som reflekterer i glasset. Disse er mere end én gang kommet fra mit tøj!

Nu har jeg altid en sort T-shirt og mørke bukser på, når jeg fotograferer. Det er hverken besværligt eller ubehageligt at have på, og man undgår en del reflekser.

Jeg har sikkert sagt det før, men jeg siger det igen. **Puds glasset**, både på ydersiden og på indersiden. Jeg har kasseret *masser* af billeder, hvis eneste fejl har været, at der var pletter af den ene eller anden slags på glasset. Det er ikke blot "uprofessionelt" men også fuldstændig unødvendigt ikke at ordne ruderne inden man går igang. Er man ude hos nogen andre og fotografere, har man måske ikke mulighed for at rense indersiden, men der findes ingen undskyldning for at ikke pudse ydersiden af glasset!!!!

Jeg har sagt det før, og jeg siger det igen. **Puds glasset**!!!!

### Hvor mange billeder skal man tage af en fisk?

Jeg har altid hyldet princippet om at tage mange billeder og så bagefter kassere dem der ikke er gode nok!

Da jeg stadig anvendte diasfilm, kunne jeg ikke tage et "ubegrænset" antal billeder af en fisk. Dengang blev det oftest til "kun" mellem 10 og 36 billeder af samme fisk. Med den digitale teknik koster det ikke ekstra at tage flere billeder, og jeg har i mange tilfælde taget langt over 100 billeder af samme fisk. I nogen tilfælde har det taget flere dage at tage disse billeder, mens det i andre tilfælde kun har taget nogle timer.

Det er dog vigtigt at man virkelig kasserer de billeder som ikke er gode, for hvem er interesseret i at se dem!

Jeg gemmer 2 til 6 af de bedste billeder af hver fisk. Lykkes det senere at få nogle bedre billeder, kan man så kassere et eller flere af de billeder man gemte i første omgang.

Somme tider er det slet ikke lykkedes at få et eneste vellykket billede trods mange timers venten, og så må man nøjes med det man har fået, og håbe på bedre held næste gang.

### Valg af fisk

Der er naturligvis mange forskellige anledninger til at man vælger at fotografere en bestemt fiskeart eller et bestemt individ. Nogen gange vælger man at tage et "portræt" af et bestemt individ, og andre gange vil man tage et "artfoto" for at vise hvordan fisken ser ud.

Ved ”portrætfoto” er det kun fotografens fantasi der sætter grænser for hvad man kan gøre (somme tider kan fisken selv også have et ord at skulle have sagt i den anledning), og her kan man virkelig udleve sine kreative evner. Jeg har set en del billeder hvor det har taget nogen tid, før jeg fandt ud af, hvad det var jeg kikkede på, og ind imellem er dét meget inspirerende og sjovt. Hvis man f.eks. er i gang med at fotografere æglæggende tandkarper, så vil man måske vise, at fiskene virkelig har tænder, og at det ikke kun er forbeholdt piratfiskene.



Når jeg vil tage et ”artfoto” af en art eller et par, forsøger jeg altid få fiskene til at se så godt ud som muligt (hvem vil for eksempel se en *Rivulus* som står og hænger på bunden, med alle finnerne klappet sammen).

Hvis jeg skal vælge (og det skal jeg jo), så vælger jeg en fisk som virkelig viser sig frem, fremfor en forskræmt stakkel som står i et hjørne eller på bunden og trykker sig.

Hvis man har flere fisk at vælge imellem når man skal fotografere en art/par, så vælg dem med de bedste finner, og som er i den bedste kondition. Hvis du ikke har fisk i den rette kondition lige nu, så vent til de (eller deres afkom) er i bedst mulig kondition.

Hvis du af en eller anden grund ikke har mulighed for at vente, så er det jo bedre med et billede af en fisk som ikke er helt på toppen, end slet ikke noget billede.

Ja, jeg erkender blankt – det er en gave at have en kone der avler masser af fisk, og har mulighed for at sætte et akvarie op for kun et fiskepars skyld. På den måde slipper man for at hannen får afbidte finner, og parret kan udvikles i fred og ro. Når de senere er fuldvoksne, har de forhåbentlig fået store, veludviklede finner; og er man rigtig heldig, vil de også gerne vise dem frem.

## Tid

Hvor lang tid tager det så at få et godt billede af en fisk? Jeg mener, et billede som man er virkelig glad for.

Desværre findes der intet svar på det spørgsmål; men generelt kan man sige, at det tager *meget* længere tid end man havde tænkt sig.

Nogen (enkelte) gange har man fået et ”pangbillede” næsten samtidig med at man har sat fisken ned i akvariet, men det er ikke ofte. Jeg tror kun det er sket 3-4 gange for mig, og jeg har jo gjort et utal af forsøg ...

Andre gange har det måske taget en halv eller en hel time; men oftest tager det længere tid (i hvert fald for mig). Det er også sket at jeg har forsøgt i flere dage uden at det er lykkedes. Så er der kun en ting at gøre, sæt fisken tilbage i sit akvarie, og gør et nyt forsøg en anden gang.

Visse fisk/arter er lettere at fotografere end andre; men jeg tror at det mest beror på individet, måske mere end på arten. Alligevel er der visse arter jeg afholder mig fra at fotografere ...



Som afslutning vil jeg kun sige at det er *sjovt* at fotografere fisk, selv om det kan tage ganske meget af ens tid. Man får (forhåbentlig) fiskene at se, når de er aller smukkeste, og så får man jo billedbevis på hvordan flotte fisk skal se ud.

Held og lykke med dine egne billeder!



Denne artikel har tidligere været udgivet i Skandinavisk Killi Selskabs blad Killi Bladet 2004 nr. 1.

Hvis du vil se hvordan jeg gjorde tidligere, kan du læse om det på min hjemmeside på adressen [http://www.alfanita.com/fiskfoto\\_ver1.htm](http://www.alfanita.com/fiskfoto_ver1.htm).